

MOSSELEN TREKKEN, ZWAAR BESTRAFT

Antoon Vandamme

Antoon Vandamme

Oud-voorzitter vzw. De Scute (Blankenberge)

Waterkasteelstraat 1 bus 7, 8370 Blankenberge

Tel.: 050 41 36 27

E-mail: antoon.vandamme@skynet.be

EEN VONNIS VAN DE KAMER VAN HET BRUGSE VRIJE 29 JANUARI 1756

In 1756 is er hongersnood in de Blankenbergse vissersgemeenschap. Op 22 januari worden Bartholomeus Strobbe, visser, woonachtig te Blankenberge, 46 jaar, én zijn dochter Marie Strobbe, 16 jaar, door de 'kustwacht' betrapt bij het trekken van mosselen aan de rijshoofden langs de oostzijde van Blankenberge.

Het trekken van "*mosselen caracollen ofte krabben*" was ten strengste verboden met een "placcaert" dd. "*1 augusti 1729*" van "*Syne Majesteyt Carel, by der gratie Godts Rooms Keyser*" (fig. 1). Een maatregel om "*de dycken, de zee-wercken, de rys-hoofden ende haegen*" te beschermen. De straffen: eerst een boete van zestig pond parisis, dan "*banissement*", en tenslotte de "*peene van geeseling*".

Vader en dochter Strobbe worden van Blankenberge overgebracht naar de gevangenis van Brugge en daar afzonderlijk verhoord. Hun verhoren zijn in het manuscript in twee afzonderlijke verslagen opgenomen (fig. 2). Ze verklaren beide dat ze de mosselen trokken "*op verzoeke*" van moeder die "*van zes maanden bevrucht was, en een vieze goeste had*".

Als een zwangere vrouw trek heeft in eten en dat niet krijgt bestaat er gevaar, zo dacht men, dat het kind een "*goesteplekke*" zou hebben bij de geboorte, bv. een wijnvlek of een druiventak.

Er was inderdaad honger in het gezin. De eerste twee vrouwen van Bartholomeus zijn jong gestorven en zes van de kinderen zijn gestorven voor hun achtste jaar. Inderdaad wordt er een meisje, Andrea Strobbe, geboren op 30.07.1756.

RUBRICA IV.

Van de Duynen ende Zee-dycken.

Placcaert van Synre Majesteyt tot conservatie van de Duynen ende Zeedycken.

Van den 1. Augusti 1729.

CAREL by der gratie Gods Rooms Keyser altydt vermeerder des Ryx, Coninck van Duytlandt, van Castilien, van Leon, van Arragon, van beyde de Sicilien, van Hierusalem, van Hongariën, van Bohemien, van Dalmatien, van Croaticen, van Slavonien, van Navarre, van Grenade, van Toledo, van Valentien, van Gallicien, van Majorquen, van Sivilien, van Sardaignien, van Cordube, van Corficque, van Murcie, van Jaën, van Algarben, van Algezire, van Gibraltar, van de Eylanden van Canarien, van de Indien soo Orientale als Occidentale, van de Eylanden ende vaste Landen der Zee-Oceane; Aerts-Hertogh van Oostenryck; Hertogh van Bourgondien, van Lothryck, van Brabant, van Limbourg, van Stieren, van

Het V. Deel. F f f f Ca

II. Boeck Rubrica IV.

Carinthien, van Cariole, van Luxembour, van Gueldre, van Milanen, van Wurtemberg ende Teck, van hoogh ende leegh Silesien, van Athenen ende van Neopatrie; Prince van Zwave; Marck-grave van het H. Ryck, van Bourgu, van Moravien, van hoogh ende leegh Luficien; Grave van Haltsbourg, van Vlaenderen, van Anstois, van Tirol, van Barcelone, van Ferrete, van Kybourg, van Goricien, van Rouffillon ende van Cerdagne; Pals-grave van Hene-gawue ende van Namen; Heere van Marche, van Slavonien, van Port-Naon, van Biscayen, van Molines, van Salins, van Tripoli ende van Mechelen; Dominateur in Aflen ende in Afrikaen; Aen alle de gene die dese tegenwoordige fallen sien, Salut: Alsoo onse lieve ende wel-beminnende die Geestelijcke ende Leden onser Provincie van Vlaenderen, Ons seer oodmoedelijck hebben verhoont, ten ver-voecke van Burgmeesters ende Schepenen ons Landt van den Vryen, dat de Duynen, Zee-dycken, Rys-hoofden ende andere wercken dienende tot wederhouden van de Zee daegelijckx worden vercranckt ende gekultreert, niettegenstaende hunnen forghvuldigen toelicht, de boeten ende verbeuten gestatuert tegens de gene die schendende de sseenen, houten, rylers, weghvoerende ende draegende by de Placcaerten van onse glorieuse Voorfaten in daeten 7. September 1631. ende 1645. staende in den eersten Placcaert-boeck der voorfeyde Provincie fol. 400. ende 404. misfadaers by de respectieve Ordonnantien politiqve van de voorfeyde Burgmeesters ende Schepenen van den Vryen, in daeten 14. November 1665. 14. April 1700. ende 15. September 1714.

So dat Wy (by advis van onsen Privien Raede ende ter deliberatie van onse seer-lieve ende seer-beminnende Sulter MARIA ELISABETH by der gratie Gods Coninglijcke Princesse van Hongaryen, Bohemien ende van beyde de Sicilien; Aerts-Hertoginne van Oostenryck, &c. onse Stadthoudersse ende Gouvernante Generaale van onse Nederlanden) omme te voorkomen alle onheylen ende inoffimable schaede, die Wy ende geheel onse Provincie van Vlaenderen zouden komen te lyden door de doorbraecke van de Zee, hebben gestatuert ende geordonneert, soo Wy statueren ende ordonneren by desen de naervolgende punten.

Ten eersten, dat niemant wie hy zy hem en vervoordere van eenige sseenen, rylers, houten van de hoofden onse rylwercken ende haegen, gemaect tot wederhoudt van de Zee ende aengroeyen van de Duynen, te verleggen, op te breken, wegh te voeren ofte met hem-lieden te draegen, 't zy te sseepen, te waegene ofte andersints, op de verbeute van den sseepen, waegen ofte bagge ende andere daer-inne dat-se bevondene souden wesen, ende dat daer-en-boven de Overtreder gegeeffelt ofte capitaellijck gestraft sulen worden naer de gelegenthey van den saine, ende soo den Rechter goetduncken sal, soo oock gegeeffelt ende gestraft sulen worden de gene, in wiens huys diensgelycke sseenen, hout oft rylers salden gevonden worden, 't zy die vervooght zyn geweest op het sseenge gevonden ofte gemetren, ofte dat die geroede ofte gerepareert ons te

Van de Duynen ende Zee-dycken, 593

verwecken aldaer ende op de Duynen, Dycken ofte daer ontrent zyn liggende.

Ten tweeden onderricht zynde, dat de gene treckende Caracollen, Moflieden ofte Crabben aldaer meel ontaecke geven tot het breken ende destrueren van de voorfeyde zee-wercken, ryl-hoofden ende haegen by het los maecten van de sseenen, rylers ende houten, Wy verbieden wel expresselijck, soo Wy verbieden by dese onse Ordonnantie ende Statut, dat niemant van wat staet ofte conditie hy soude mogen wesen, hem sal hebben te vervoorden van te trecken eenige Caracollen, Moflieden ofte Crabben op ofte ontrent de voorfeyde zee-wercken, ryl-hoofden ende haegen, op pene voor de eerste maal te verboeren de boete van t'fellig ponden parisis, een derde t'onsen profyte, een derde ten profyte van den Aendaarger, ende een derde ten profyte van den Bailliu, Berycker ofte Officier exploitour; voor de tweede van bannissement; ende voor het derde maal op pene van geestelinge oft andere arbitraire correctie, naer bevindt van het fait, boven de verbeuten ende confiscatie van de schuyten, peerden, waegens, baggen ende andere, wel verstaende, dat die, niet machtigh en sulen zyn te betacelen de voorfeyde boete, extraordinairlijck ende ter discretie van den Rechter corporelijck salden gestraft worden.

Ten derden noch bericht zynde, dat t'viele hun vervoorden hunne Peerden, Koeijen, Calvers, Lammers ende andere Beesten te laten loopen ende paltueren op de Duynen ende Zee-dycken tot grootte schaede van de selve, die daer deure in groot perycckel van deurbraecke gesiet worden, ordonneren ende statueren Wy voorders, dat'er niemant Peerden, Efels, Ossen, Koeijen, Calvers, Lammers, Swijnen ofte andere Beesten en sal drijven ofte laten paltueren in de Duynen ofte eenige Zee-dycken, t'elckens op de boete van t'fellig ponden parisis, te repartieren als vooren, dat de Overtreder sulden gecondemneert worden in alle schaeden ende interessen, hunne Goederen ende Bestiaelen tot recouvre preallabelijck geaffilieert ende be-waert, ende die de selve schaeden ende interessen met de boeten niet kennende betaelen, sulden extraordinairlijck gestraft worden ter arbitrage van den Rechter.

Eyndelinge geïnformeert zynde, dat de selve Duynen ende Zee-dycken merckelijck vercranckt worden ende vervliegen tot verdort van de ovenieringen, de vruchtbare Landen ende Wouden daer aen paltende, de selve Duynen naemtelijck ontbloot zynde van halm dooeren, Vliender ende ander duyn-gewas; Wy, omme daer aen te voorkomen ende te verhoeden alle deurbraecke, ordonneren ende statueren noch, dat niemant wie hy zy hem sal vervoorden enigen halm te snyden, trecken ofte uyt-graven, mitgaders te kappen, afbreken ofte snyden eenige dooeren, vliender ofte andere duyn-gewas, ende die met 't selve bevoonden sal worden; oft vercrancken ende verborgen t'hebben in syn huys ofte andere plaette, sal gestraft worden met bannissement, geestelinge ofte andersints naer t'algentien van het ea.

Bevelende ende belassende onse Magistraten der Stadt Brugge, als

F f f f f

Van de gene onse bevelen op alle onse wercken paltende.

Gene sseenen in de Duynen ofte Zee-dycken, die daer deure in groot perycckel van deurbraecke gesiet worden, ordonneren ende statueren Wy voorders, dat'er niemant Peerden, Efels, Ossen, Koeijen, Calvers, Lammers, Swijnen ofte andere Beesten en sal drijven ofte laten paltueren in de Duynen ofte eenige Zee-dycken, t'elckens op de boete van t'fellig ponden parisis, te repartieren als vooren, dat de Overtreder sulden gecondemneert worden in alle schaeden ende interessen, hunne Goederen ende Bestiaelen tot recouvre preallabelijck geaffilieert ende be-waert, ende die de selve schaeden ende interessen met de boeten niet kennende betaelen, sulden extraordinairlijck gestraft worden ter arbitrage van den Rechter.

By alomden staet, dat de gene onse bevelen op alle onse wercken paltende.

II. Boeck Rubrica IV.

van den Lande van den Vryen, van Oostende, van Nieupoort ende van Blanckenberg, d'handt te houden aen d'executie van onse woefeyde gestatuerde punten, ten dien eynde te doen doen de publication daer het behoort, ende te procederen tegens de Overtreder van diere, by executie van de penen aldaer gestatueert, sonder faueur, diffimulatie ofte verdrag, ende wel naemtelijck aen ons voorfeyde Magistraet van Blanckenberge, van tyt tot tyt ende singularelijck, dies aensochte zynde by Burgmeesters ende Schepenen van ons voorfeyde Landt van den Vryen, ter interventie van desselvs Geocommunitaerle te doen viltatie in de huysen van de Perfoonten, die sy sulden demonstren suspet te wesen, van in enigen deele plichtigh te zyn van de salten hier voorens geroert, omme t'eynden dies by hun van Officie wege tot laste van de Overtreder geprocedeert te worden, sonder enigh verdrag ofte diffimulatie, soo Wy ingelijckx bevelen ende belaten aen alle Baillius, Beryckers ende Officieren, hun plichtelijck aen alle 't gene voorfeyt is te conformeren ende reguleren, ende d'Overtreder te vervolgen ende executeren soo by daege als by nachte, sonder de minste ooghtuyckinge, coniventie ofte diffimulatie, op pene voor den eersten keer van gesuspendert te worden van hunne Officien voor den tyt van een jaer, ende den tweeden keer van absolutelijck daer van gdeportert ende van ewelijck verklaert te worden inhabil van eenige andere te mogen bedienen; Outbieden voorts ende bevelen aen onse seer-lieve ende getrouwde Hooft-Präsidenten ende Luyden van onse secreten ende grooten Raeden, die President ende Luyden van onsen Provinciaelen Raede in Vlaenderen ende aen alle andere onse Justicieren, Officieren ende Ouderdamen wien het aengaen ofte raacken sal, dat sy dese onse tegenwoordige Ordonnantie volbrengen ende achtervolgen, Want Ons al-fijn gelyck, Des t'oorcoonden hebben Wy daer aen doen hangen onsen grooven Segel ggeven in onse Stadt van Brussel den eersten Augusti in 't aen ons Heeren een duysent seven hondert negen-en-twintigh, ende van onse Rycken, van het Keyserryck het achtienste, van Spagnien het ses-en-twintighste ende van Hoogaryen en Bohemien het negen-tenste; Was geparebeert, De Baill. v. nedervaerts siont geschreven, By den Keyser ende Coninck, ondersteekent, F. Gaffin Carvelier.

Altes gepubliceert in't Confilie van den Raede in Vlaenderen, den 12. Augusti 1729. Ondersteekent, J. B. Michel.

Fig. 1. Placcaert van Synre Majesteyt tot conservatie van de Duynen ende Zeedycken van den 1 augusti 1729 (Varenbergh, 1740: pp. 591 - 594).

De rechter C. Degheldere verwijt hen dat ze er “*professie*” van maakten en dat ze met de mosselen naar Brugge trokken om op de markt te verkopen. Bartholomeus ontkent. Marie bekennt eerst en trekt dan die bekentenis gedeeltelijk weer in. Ze tekenen hun vonnis met een kruisje.

Op 29 januari 1756 valt het vonnis: **“*Naer lecture ende rapport wiert gheresolveert Bartholomeus Strobbe te condemneren in de ghevangnisse te peniteren te water ende te broode den tijd van veerthien daghen ende syn doghter Marie Strobbe gedeurende den tijd van acht dagen nae beide deselve in de Camer voor Godt ende de justitie op ghebooghen knieën vergiffenisse hebben ghe-vraegd ende te gheven een scherp vermaan*”**. Actum in Camer den 29 january 1756. Getekend: C. Degheldere”.

REFERENTIES

Rijksarchief Brugge, Academiestraat 14-18, Reg Vrije, 17025 en 17026

Varenbergh, J.A. (1740). Eersten deel van den vierden placcaet-boeck van Vlaenderen, behelsende alle de placcaeten, ordonnantien ende decreten, geëmaneert voor de provincie van Vlaenderen, sedert 't jaer 1684 tot ende met 1739.

Fig. 2 Verslag van de verhoren van Bartholomeus Strobbe en zijn dochter Marie Strobbe, inclusief het vonnis (Rijksarchief Brugge).